

LIETUVOS RESPUBLIKOS
VIETOS SAVIVALDOS ĮSTATYMO NR. I-533 3, 4, 7, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 19, 20, 24, 27,
29, 32, 33, 35¹ STRAIPSNIŲ IR DEVINTOJO SKIRSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

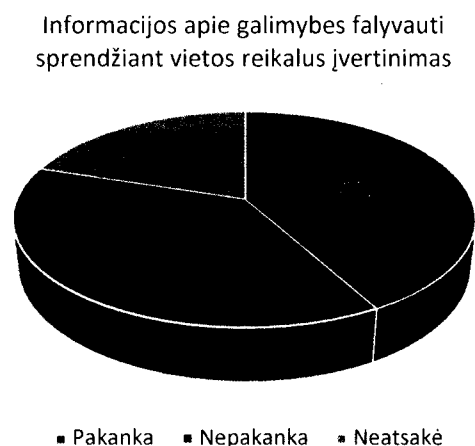
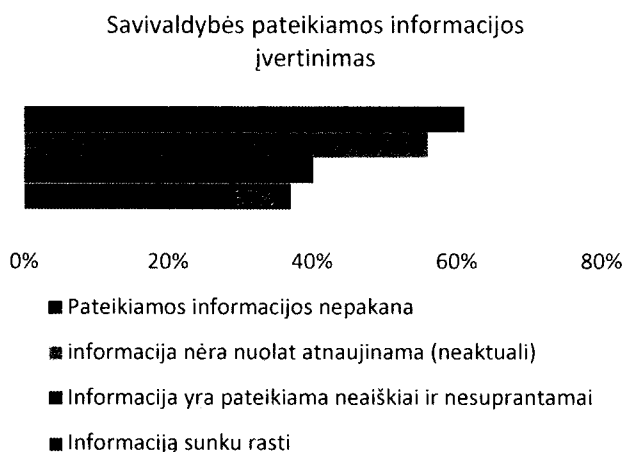
Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 3, 4, 7, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 19, 20, 24, 27, 29, 32, 33, 35¹ straipsnių ir devintojo skirsnio pakeitimo įstatymo projektas (toliau – įstatymo projektas) parengtas siekiant stiprinti vietos demokratiją ir pilietinę visuomenę.

Įstatymo projektas parengtas įgyvendinant Septynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarė Lietuvos Respublikos Seimas 2016 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XIII-82 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, 267 punkto nuostatą „Sudarysime sąlygas piliečiams daugiau dalyvauti priimant sprendimus vietos lygmeniu. Skatinsime apklausų ir vietos referendumų organizavimą vietos ir regionų svarbos klausimais, priimant reikšmingesnius sprendimus. Kartu įtvirtinsime nuostatą, kad rengiant tokias apklausas piliečiams būtų sudaromos galimybės išsamiai susipažinti su kiekvienos alternatyvos socialinėmis, ekonominėmis ir aplinkosauginėmis pasekmėmis“ ir šios programos įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167, III prioriteto „Viešojo sektoriaus efektyvumo ir skaidrumo didinimas“ 3.5 krypties „Vietos savivaldos ir regionų stiprinimas“ 3.5.2 darbo „Regionų valdymo ir savivaldos tobulinimas, diegiant atvirumo visuomenei ir partnerystės principus, priimant sprendimus“ 2 punktą „Gerosios konsultavimosi su gyventojais vietos lygmeniu patirties įtvirtinimas“.

Vidaus reikalų ministerija jau keleri metai atlieka gyventojų dalyvavimo viešųjų savivaldybės reikalų sprendime stebėseną, pagal kurios rezultatus identifikuotinos spręstinos problemos, trukdančios stiprėti pilietiškumui ir demokratijai vietose.

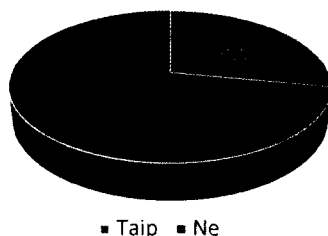
Viena iš esminių prielaidų gyventojų įsitraukimui į vietos reikalų tvarkymą – gyventojų informuotumas. Nors nemažai teisės aktų (pvz.: Teritorijų planavimo, Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo, Želdynų, Triukšmo valdymo, Vandens, Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo, Aplinkos oro apsaugos, Kelių, Saugaus eismo automobilių keliais ir kt. įstatymai ir jų įgyvendinamieji teisės aktai) nustato reikalavimą informuoti gyventojus apie numatomus sprendimus, tačiau, kaip rodo tyrimo duomenys, gyventojų ta informacija dažnai nepasiekia; informacijos paskelbimas vien savivaldybės interneto svetainėje nėra pakankamas būdas įvairių vietos bendruomenės grupių tinkamam informavimui.

Patys gyventojai pasigenda informacijos tiek apie jiems aktualius savivaldybės sprendžiamus klausimus, tiek apie galimybes dalyvauti sprendžiant tuos klausimus.

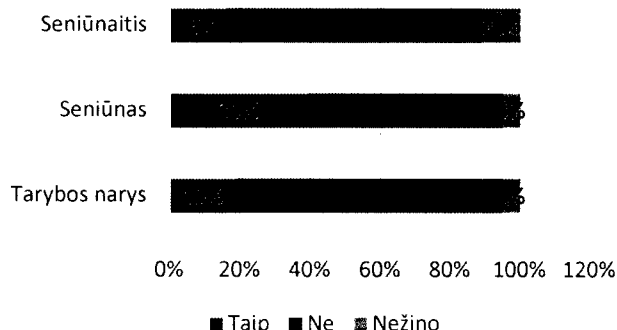

Kita problema – nepakankamai aktyvus gyventojų įsitraukimas į vietos reikalų sprendimą. Vidaus reikalų ministerijos 2016 m. atlikto tyrimo duomenimis, didžioji gyventojų dalis jokiais formomis nedalyvauja sprendžiant vietos reikalus. Šią situaciją panašiai vertina tiek patys gyventojai, tiek ir vietos politikai.

Dalyvavo savanoriškoje, NVO, bendruomenės veikloje, vietos gyventojų apklausoje, susirinkime, pateikė savo nuomonę savivaldybės atstovams, kreipėsi į savivaldybę, išsakė savo nuomonę per socialinius tinklus

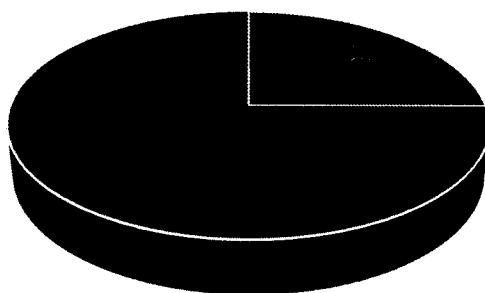

Ar gyventojai pakankamai aktyviai dalyvauja vietos viešųjų reikalų sprendime?

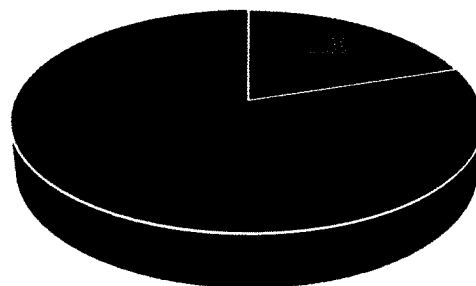

Vienas iš gyventojų dalyvavimo vietos savivaldoje formų – savo nuomonės pareiškimas dėl savivaldybės viešųjų reikalų tvarkymo. Tai vyksta įvairiomis formomis ir būdais savivaldybei konsultuojantis su gyventojais.

Tačiau vertinant, kaip dažnai vykdomos vietos gyventojų apklaustos pagal šiuo metu Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme (toliau – įstatymas) nustatytą reglamentavimą, sprendžiant, kad šis įrankis konsultavimuisi naudojamas gana retai, dar rečiau šias apklausas inicijuoja patys gyventojai.

- savivaldybės, vykdydžiusios vietos gyventojų apklausas
- savivaldybės, nevykdžiusios vietos gyventojų apklausų

- gyventojų inicijuotos vietos gyventojų apklaustos
- visos savivaldybių organizuotos vietos gyventojų apklaustos

Gyventojai yra nusiteikę pozityvioms permainoms, bet dažnai dėl žinių, pasitikėjimo, laiko, informacijos stokos nesugeba realizuoti potencialių galimybių atstovauti savo interesams ir dalyvauti sprendžiant viešuosius vietos reikalus. Savivaldybių tarybų narių, seniūnų ir seniūnaitių požiūrio į gyventojų dalyvavimą tvarkant vietos reikalus tyrimo ir Gyventojų pasitikėjimo valstybės ir savivaldybių institucijomis bei aptarnavimo kokybės vertinimo duomenimis, dauguma pasisakiusių nurodė, kad gyventojai nepakankamai aktyviai dalyvauja sprendžiant vietos viešuosius reikalus, o pagrindinės to priežastys – gyventojų netikėjimas, kad jie gali daryti įtaką savivaldybės sprendimams, nusišalinimas, abejingumas, iniciatyvių žmonių vietos bendruomenėje trūkumas ir abipusio komunikavimo (grįžamojo ryšio) tarp savivaldybės ir gyventojų nebuvimas.

Sprendžiant, kad neinformuotumas sąlygoja pasyvumą – gyventojai neįsitraukia į vietos viešųjų

reikalų sprendimą, nes trūksta informacijos arba ji pateikiama netinkamai, antra vertus, gyventojų iniciatyvą neretai slopina pernelyg sudėtingos dalyvavimo procedūros bei netikėjimas, kad patys gyventojai gali daryti įtaką savivaldybės sprendimams; pačios savivaldybės taip pat dažnai nėra suinteresuotos aktyviu gyventojų dalyvavimu ir neužtikrina grįžtamojo ryšio gyventojų pasiūlymams. Tokia situacija menkina gyventojų pasitikėjimą savo išrinkta vietos valdžia ir neskatina pilietiškumo bei demokratijos vietose.

Taip pat nuo 2015 m., įsigaliojus Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 3, 5, 10, 11, 13, 14, 16, 17, 19, 20, 22, 25, 27, 29, 40, 42, 45, 46 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 25¹ straipsniu įstatymui, įteisinusiam tiesioginius merų rinkimus ir pakeitusiam savivaldybės institucijų formavimą, išryškėjo teisinio reglamentavimo, susijusio su mero kompetencija, savivaldybės tarybos komitetų ir komisijų sudarymu ir kt., tobulinimo poreikis.

Įgyvendinant Vyriausybės programos nuostatas ir siekiant spręsti gyventojų įsitraukimą į vietos valdymą bei kitas praktikoje išryškėjusias problemas, parengtas įstatymo projektas.

Įstatymo projekto tikslas – sudaryti prielaidas aktyvesniam gyventojų dalyvavimui sprendžiant viešuosius savivaldybės reikalus, stiprinti vietos demokratiją ir pilietinę visuomenę.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektas parengtas Vidaus reikalų ministerijos iniciatyva, įvertinus Lietuvos savivaldybių asociacijos, Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovų apskrityse, taip pat Aplinkos, Finansų, Ūkio ir Žemės ūkio ministerijų pateiktus pasiūlymus dėl praktikoje iškilusių įstatymo taikymo problemų sprendimo.

Įstatymo projektą parengė Vidaus reikalų ministerijos Viešojo valdymo politikos departamento (direktorius Paulius Skardžius (tel. 8 5 271 7071, el. p. paulius.skardzius@vrm.lt) Vietos savivaldos politikos skyriaus vedėja Dalia Masaitienė (tel. 8 5 271 7187, el. p. dalia.masaitiene@vrm.lt) ir šio skyriaus vyriausioji specialistė Aurelija Tranylienė (tel. 8 5 271 8936, el. p. aurelija.tranyliene@vrm.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu įstatyme nustatyta, kada ir kokią informaciją savivaldybė privalo skelbti gyventojams, tai: apie seniūnaičių rinkimus (33 straipsnio 3 dalis), apie vietos gyventojų apklausos paskelbimą ir jos rezultatus (42 straipsnio 5 dalis, 45 straipsnio 2 dalis), mero ataskaitos bendruomenei pateikimas (20 straipsnio 7 dalis), savivaldybės tarybos nario ataskaitos rinkėjams pateikimas (23 straipsnio 5 punktas), seniūno informacijos pateikimas gyventojams (32 straipsnio 5 punktas). Tačiau, nesant nustatytų bendrų gyventojų informavimo principų, neretai informacija būna pateikiama formaliai, ne laiku, per sudėtinga forma, todėl nepasiekia gyventojų arba būna nesuprasta ir nepanaudota; dažniausiai informacija paskelbiama vien savivaldybės interneto svetainėje, be to, neretai politinė reklama pateikiama kaip informacija gyventojams.

Įstatymo devintasis skirsnis reglamentuoja vietos gyventojų apklausos bendruosius principus, inicijavimą, apklausos būdus, jos vykdymą ir rezultatų paskelbimą ir apklausai teiktų klausimų sprendimo procedūrą. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Konstitucija nenumato galimybės rengti vietos referendumus, todėl vietos gyventojų apklausa savo esme yra vietos referendumo atitikmuo.

Įstatyme nėra numatyta galimybė operatyviau vykdyti vietos apklausas internetu (e. būdu) ar sužinoti gyventojų nuomonę pateiktu klausimu viešosios nuomonės sociologinių tyrimų būdu, gana ilgi terminai, per kuriuos savivaldybė turi įvykdyti apklausos procedūras, todėl pats apklausos organizavimo procesas tampa ištęstas; neįvertinta savivaldybių specifika ir gyventojų tankumas jose, nustatant būtiną procentinę apklausą inicijuojančių ir pačioje apklausoje dalyvaujančiųjų gyventojų dalį; savivaldybės institucijoms palikta per mažai diskrecijos, sprendžiant dėl apklausos inicijavimo.

Pažymėtina, kad konsultavimasis su gyventojais ir šiuo metu vyksta ir kitomis formomis, ne vien organizuojant vietos gyventojų apklausas, tačiau nesant bendrųjų reikalavimų konsultavimuisi

su gyventojais vietos lygmeniu dažnai konsultavimasis vykdomas formaliai, ne su tikslinėmis grupėmis, neužtikrinamas grįžtamasis ryšys – konsultavimosi rezultatų vertinimas ir viešinimas.

Konsultavimasis reglamentuojamas ir specialiuosiuose įstatymuose (pvz.: Teritorijų planavimo, Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo, Želdynų, Triukšmo valdymo, Vandens, Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo, Aplinkos oro apsaugos, Kelių, Saugaus eismo automobilių keliais ir kt.) ir jų įgyvendinamuosiuose teisės aktuose nustatomi konsultavimosi su gyventojais atvejai ir procedūros, todėl įstatymo nuostatos taikomos tiek, kiek šie santykiai neregamentuojami kituose teisės aktuose.

Šiuo metu įstatyme nėra tiksliai nustatytas subjektas, atsakingas už tai, kad savivaldybės gyventojai būtų tinkamai informuojami apie savivaldybės veiklą ir su jais konsultuojamasi.

Pagal įstatymo 32 straipsnio 6 punktą, seniūnas metinio seniūnijos veiklos plano ataskaitą teikia seniūnaičių sueigai, tačiau nėra numatyta, kad su šios ataskaitos projektu supažindinami gyventojai ir ji svarstoma.

Šiuo metu įstatyme numatyta savivaldybės tarybos veiklos ataskaita (12 straipsnio 2 dalis), savivaldybės veiklos ataskaita ir mero veiklos ataskaita (20 straipsnio 7 dalis), tačiau tokia būtinų ataskaitų gausa nesąlygoja didesnio viešumo, juolab kad atsieti savivaldybės tarybos veiklą ataskaitą nuo savivaldybės veiklos nėra racionalu.

Kiti aktualūs įstatymo tobulinimo aspektai:

Įstatyme bei Lietuvos Respublikos laikino tiesioginio valdymo savivaldybės teritorijoje įstatyme nustatytas teisinis reguliavimas turi sąlygoti vietos politinių ir ekonominių procesų veiksmingumą ir nepertraukiamumą, tačiau įstatyme įtvirtinti reikalavimai dėl politinių / vertybinių interesų atstovavimo savivaldybės institucijose ir kituose savivaldybės tarybos sudaromuose dariniuose (komitetuose, komisijose), t. y. opozicijos teisės siūlyti kandidatus, vertintini ne kaip savitiksliai, o kaip demokratijos garantas.

Įstatymo 14 ir 15 straipsnių nuostatos, reglamentuojančios Kontrolės komiteto ir Etikos bei Antikorupcijos komisijų sudarymą įtvirtina pareigą visoms savivaldybės tarybos frakcijoms ir grupėms deleguoti savo atstovus į Kontrolės komitetą, savivaldybės tarybos opozicijos teisę siūlyti Kontrolės komiteto, Etikos bei Antikorupcijos komisijų pirmininkų kandidatūras, o savivaldybės tarybai paliekama teisė balsuojant tvirtinti ar netvirtinti jų kandidatūras. Praktikoje išryškėjo, kad, sukeltą obstrukciją, t. y. kuriai nors frakcijai nesiūlant atstovų į Kontrolės komitetą ar savivaldybės tarybai netvirtinant deleguotų kandidatų, Vietos savivaldos įstatyme numatytas Kontrolės komitetas gali būti nesudarytas per nustatytą terminą, kas sukuria teisinį pagrindą Vyriausybei siūlyti Lietuvos Respublikos Seimui įvesti laikiną tiesioginį valdymą savivaldybės teritorijoje.

Šiuo metu įstatyme pateiktas savivaldybės tarybos mažumos (opozicijos) sąvokos apibrėžimas nėra pakankamai aiškus, todėl sąvoka „savivaldybės tarybos opozicija“ gali būti nevienareikšmiškai suvokta ir taikoma.

Nuo 2015 m. įstatyme įtvirtintas teisinis reguliavimas, kuriuo merui pavedama funkcija keisti pagrindinę žemės naudojimo paskirtį ir būdą, teisės aktų nustatytais atvejais ir tvarka nesuderintas su kitų šių sričių reglamentuojančių įstatymų – Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo ir Lietuvos Respublikos žemės įstatymo – nuostatomis, priskiriančiomis šią funkciją savivaldybės vykdomajai institucijai.

Įstatymo 7 straipsnio 20 punkte nustatyta valstybinė (valstybės deleguota savivaldybėms) funkcija „dalyvauti rengiant vietos gyventojų apklausas ir kitokias įstatymų numatytas pilietines (gyventojų) iniciatyvas“, kuri savo esme negali būti vertinama kaip atskira savivaldybės funkcija, nes pilietiškumo skatinimas ir gyventojų įtraukimas į sprendimų priėmimą yra viena iš sąlygų, kad tinkamai veiktų vietos savivalda, juolab nevertintina kaip valstybinė (valstybės deleguota savivaldybėms) funkcija, todėl jos siūloma atsisakyti.

Įstatymo 33 straipsnio 7 dalyje nustatyta, kad seniūnaičiu negali būti renkamas tos savivaldybės tarybos narys, savivaldybės administracijos direktorius, savivaldybės kontrolierius, savivaldybės administracijos valstybės tarnautojas. Tačiau praktikoje pasitaiko atvejų, kai seniūnaičiu tampa savivaldybės administracijos (seniūnijos) ar savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos darbuotojas, dirbantis pagal darbo sutartį; tokia situacija sukelia interesų konfliktą, funkcijų

dubliavimąsi, subordinacijos santykių pažeidžiamumą ir trukdo nešališkai ir tinkamai atstovauti gyventojams.

Šiuo metu galiojančio įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 28 punkte reglamentuojama, kad savivaldybės taryba priima sprendimus tik dėl paskolų ėmimo ir garantijų teikimo už ilgalaikes paskolas, tačiau Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 10 straipsnio 1 dalis reglamentuoja, kad savivaldybė gali prisiimti skolinius įsipareigojimus ne tik pagal paskolų sutartis, bet ir pagal finansinės nuomos (lizingo) sutartis bei pagal kitų įsipareigojamųjų skolos dokumentų sutartis.

Atitinkamai savivaldybės kontrolierius (savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba) taip pat turėtų rengti ir savivaldybės tarybai teikti sprendimus priimti reikalingas išvadas ne tik dėl paskolų ėmimo, bet ir dėl savivaldybės prisiimamų skolinių įsipareigojimų pagal finansinės nuomos (lizingo) sutartis bei pagal kitų įsipareigojamųjų skolos dokumentų sutartis.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projekte siūloma nustatyti tinkamą gyventojų informavimą, numatant, kad gyventojams aktuali informacija būtų prieinama, kad tam tikros gyventojų grupės, kurias savivaldybių sprendimai paveiks tiesiogiai, turi būti informuojamos savivaldybės iniciatyva, taip pat, kad informaciją gyventojams savivaldybė pateikia ne mažiau kaip trimis būdais (vienas iš jų – savivaldybės interneto svetainėje), kad informacija gyventojams pateikiama ne vėliau kaip likus 10 darbo dienų iki sprendimų įsigaliojimo ir pateikiamojoje informacijoje neturi būti politinės reklamos. Taip pat nustatyti, kad tinkamą gyventojų informavimą ir konsultavimosi organizavimą užtikrina meras ir seniūnas.

Įstatymo projekte reglamentuojamas gyventojų informavimas nesusijęs su asmens duomenų tvarkymu, nes galimų informacijos gavėjų tapatybė nebus neidentifikuojama.

Įstatymo projektu siūloma reglamentuoti konsultavimąsi su vietos gyventojais, nustatyti jo bendruosius reikalavimus, formas, sudarančius (-ias) prielaidas paprastesniam ir efektyvesniam gyventojų dalyvavimui tvarkant viešuosius savivaldybės reikalus. Siūloma nustatyti, kad su gyventojais privaloma konsultuotis dėl savivaldybės strateginio veiklos plano projekte siūlomų nustatyti savivaldybės strateginių veiklos prioritetų ir jų įgyvendinimo priemonių ir konsultavimąsi dėl to organizuoti ne rečiau kaip kartą per metus, taip pat dėl investicinių projektų, siūlomų įtraukti į Regionų plėtros programą, bei vertinti ir viešinti konsultavimosi rezultatus, taip užtikrinant grįžtamąjį ryšį su gyventojais.

Įstatymo projekte pateikiamas nebaigtinis konsultavimosi su gyventojais formų sąrašas ir, išskyrus vietos gyventojų apklausą, detalai neregamentuojamos konsultavimosi procedūros tam, kad savivaldybės, įvertinusios konsultavimuisi teiktiną klausimą, taip pat vietos sąlygas ir kitas aplinkybes, galėtų pačios pasirinkti konkrečiam atvejui tinkamiausią konsultavimosi formą bei nuspręsti, kaip tinkamai jį organizuoti.

Vadovaujantis 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrojo duomenų apsaugos reglamento) nuostatomis, Įstatymo projekte įtvirtinama, kad, konsultuojantis su gyventojais (išskyrus organizuojant vietos gyventojų apklausą), gyventojų asmens duomenys (asmens vardas, pavardė ir paties gyventojų nurodyti jo kontaktiniai duomenys (pvz.: gyvenamosios vietos adresas, telefono numeris, elektroninio pašto adresas ar kt.), tvarkomi tik tais atvejais, kai būtina užtikrinti grįžtamąjį ryšį (informacijos apie konsultavimosi rezultatą pateikimą) su konkrečiu gyventoju.

Įstatymo projekte siūloma supaprastinti vietos gyventojų apklausų vykdymo tvarką – sumažinti gyventojų apklausos paskelbimo iniciatyvos teisei įgyvendinti reikalingų gyventojų procentą nuo 5 iki 3, stiprinti mero institutą suteikiant jam teisę inicijuoti vietos gyventojų apklausą, taip pat sutrumpinti terminai įregistruoti iniciatyvinę grupę (nuo 3 iki 2 darbo dienų) ir apklausos paskelbimo gavus gyventojų reikalavimą (nuo vieno mėnesio iki 10 darbo dienų). Siekiant operatyviau atlikti vietos gyventojų apklausas, įstatymo projekte siūloma nustatyti naują, elektroniniu būdu atliekamą, vietos gyventojų apklausą.

Didinant vietos gyventojų įtrauktį į sprendimų ir pasiūlymų svarstymus, įstatymo projekte siūloma, kad seniūnas, prieš teikdamas savivaldybės administracijos direktoriui seniūnijos metinio veiklos plano įgyvendinimo ataskaitą, su jos projektu supažindina gyventojus ir apsvarsto išplėstinėje seniūnaičių sueigoje.

Įstatymo projekto nuostata, kad savivaldybės tarybos sudaromų komisijų nariai, kurie nėra savivaldybės tarybos nariai, komisijų posėdžių metu atleidžiami nuo tiesioginio darbo ar pareigų bet kurioje institucijoje, įstaigoje, įmonėje ar organizacijoje, išsaugant jiems darbo vietą, darbo stažą ir teisės aktų nustatyta tvarka teisę į socialinį draudimą, siekiama užtikrinti garantijas asmenims, dalyvaujantiems savivaldybės viešųjų reikalų sprendime.

Vietoj šiuo metu įstatyme numatytų trijų ataskaitų (savivaldybės tarybos veiklos ataskaitos, savivaldybės veiklos ataskaitos ir mero veiklos ataskaitos) Įstatymo projekte siūloma įtvirtinti vieną – savivaldybės veiklos ataskaitą savivaldybės bendruomenei, kurios sudedamoji dalis būtų mero ataskaita.

Kiti siūlomi įstatymo tobulinimo aspektai:

Siekiant vietos politinių ir ekonominių procesų veiksmingumo ir nepertraukiamumo, politinių / vertybinių interesų atstovavimo savivaldybės institucijose ir kituose savivaldybės tarybos sudaromuose dariniuose (komitetuose, komisijose), Įstatymo projektu siūloma, kad savivaldybės Kontrolės komitetas sudaromas ir tokiu atveju, jei dėl vienokių ar kitokių priežasčių savivaldybės tarybos narių frakcija ir grupė nedeleguoja savo atstovų; pats opozicijos pasiūlymas skirti Kontrolės komiteto pirmininką turi būti pateiktas raštu ir palaikomas daugiau kaip pusės visų tarybos opozicijos narių. Savivaldybės taryba tvirtina Kontrolės komiteto sudėtį iš savivaldybės tarybos narių frakcijų ir savivaldybės tarybos narių grupių deleguotų atstovų, t. y. sudarant patį Kontrolės komitetą savivaldybės tarybai nepaliekama diskrecija netvirtinti deleguotų kandidatūrų.

Atitinkamai Įstatymo projekte siūloma, kad ir Etikos ir Antikorupcijos komisijų pirmininkus savivaldybės tarybos opozicija siūlo raštu ir šis pasiūlymas turi būti palaikomas daugiau kaip pusės visų tarybos opozicijos narių.

Įstatymo projekte siūloma aiškiai nustatyti terminą – 2 mėnesius minėtų savivaldybės tarybos narių delegavimui į Kontrolės komitetą bei Etikos ir Antikorupcijos komisijų pirmininkus, taip pat 2 mėnesių terminą naujos sudėties Kontrolės komiteto sudarymui, kai pasikeičia savivaldybės tarybos frakcijos, savivaldybės tarybos narių grupės ar jų skaičius.

Įstatymo projektu siūlomas patikslinti savivaldybės tarybos mažumo (opozijos) sąvoką atskiriant „mažumą“ ir „opoziciją“, aiškiai jas apibrėžiant ir užkertant nevienareikšmiškam sąvokos „savivaldybės tarybos opozicija“ suvokimui ir taikymui.

Siekiant suderinti Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo ir Lietuvos Respublikos žemės įstatymų ir įstatymo nuostatas dėl subjekto, priimančio sprendimą keisti pagrindinę žemės naudojimo paskirtį ir būdą, įstatymo projektu siūloma šią funkciją išbraukti iš mero vykdomų ir priskirti vykdyti savivaldybės vykdomajai institucijai.

Siūloma atsisakyti įstatymo 7 straipsnio 20 punkte nustatytos valstybinės (valstybės perduotos savivaldybėms) savivaldybių funkcijos „dalyvauti rengiant vietos gyventojų apklausas ir kitokias įstatymų numatytas pilietines (gyventojų) iniciatyvas“. Konsultavimasis su gyventojais sprendžiant viešuosius savivaldybės klausimus, gyventojų įtraukimas į klausimų sprendimą ir jų įgalinimas yra viena iš prielaidų demokratiškai vietos savivaldai, todėl tokia savivaldybių veikla vertintina kaip sąlyga tinkamam pačios vietos savivaldos funkcionavimui, tačiau ne kaip atskira funkcija, juolab – ne kaip valstybinė savivaldybių funkcija, kurią atlikdamos savivaldybės turi įstatymų nustatytą sprendimų iniciatyvos teisę, o pati funkcija finansuojama valstybės biudžeto specialiaja tiksline dotacija.

Siekiant išvengti praktikoje pasitaikančių interesų konfliktą sukeliančių atvejų, kai seniūnaičiais tampa savivaldybės administracijoje ar seniūnijoje pagal darbo sutartis dirbantys darbuotojai, kurių pavaldumas trukdo nešališkai ir tinkamai atstovauti gyventojams, įstatymo projektu siūloma, kad seniūnaičiu negali būti renkamas ne tik tos savivaldybės tarybos narys, savivaldybės administracijos direktorius, savivaldybės administracijos valstybės tarnautojas savivaldybės kontrolierius, bet ir savivaldybės kontrolieriaus tarnybos valstybės tarnautojas ar

darbuotojas, dirbantis pagal darbo sutartį, bei savivaldybės administracijos darbuotojas, dirbantis pagal darbo sutartį.

Įstatymo projektu siūloma suderinti Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo ir Vietos savivaldos įstatymo nuostatas dėl savivaldybių finansinių įsipareigojimų reglamentavimo, nustatant, kad savivaldybės taryba priima sprendimus ne tik dėl paskolų ėmimo ir garantijų teikimo už ilgalaikes paskolas, bet dėl visų priiimamų įsipareigojimų ir garantijų teikimo už savivaldybės valdomų įmonių priiimamus įsipareigojimus laikantis Lietuvos Respublikos atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme nustatytų skolos, skolinimosi ir garantijų limitų. Dėl tos pačios priežasties siūloma tikslinti ir Vietos savivaldos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktą nustatant, kad savivaldybės kontrolierius (savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba) rengia ir savivaldybės tarybai teikia sprendimus priimti reikalingas išvadas ne dėl savivaldybės naudojimosi bankų kreditais, o dėl savivaldybės priiimamų įsipareigojimų, garantijų suteikimo kreditoriams už savivaldybės valdomų įmonių priiimamus įsipareigojimus.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta
Priėmus įstatymą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai
Priimtas įstatymas neturės įtakos kriminogeninei situacijai ar korupcijai.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai
Įgyvendinant įstatymą, tiesioginio poveikio verslo sąlygoms ir jo plėtrai nenumatoma.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios
Priėmus įstatymą naujų įstatymų priimti ar keisti galiojančių nereikės.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka
Įstatymo projektas parengtas laikantis nustatytų reikalavimų.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus
Įstatymo projektas neprieštaruja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms ir Europos Sąjungos dokumentams.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus įstatymą turės būti keičiamos Strateginio planavimo savivaldybėse rekomendacijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. gruodžio 15 d. nutarimu Nr. 1435 „Dėl Strateginio planavimo savivaldybėse rekomendacijų patvirtinimo“.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymui įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymo projekto rengimo metu įvertinti Vyriausybės atstovų, bendruomeninių organizacijų pateikti pasiūlymai.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno *Eurovoc* terminus, temas bei sritis

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą: „konsultavimasis“, „vietos gyventojų apklausa“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Rengiant įstatymo projektą buvo atsižvelgta į Europos Komisijos ir Europos Tarybos dokumentų nuostatas, įvertinta Europos šalių patirtis.

2017 m. kovo 1 d. Europos Komisijos priimto komunikatu (COM(2017) 2025 final) patvirtintoje baltojoje knygoje „Dėl Europos ateities“ išdėstytos nuostatos, kad „šiais laikais apstu informacijos, kurią nesunku gauti, bet sunku suvokti. Todėl nėra paprasta susigražinti pasitikėjimą, bendrumo jausmą ir siekti bendro sutarimo. Išsiaiškęs parą skelbiamos naujienos žmonės pasiekia greičiau, tačiau jas sunkiau sekti ir į jas reaguoti. (...) Šios tendencijos tik stiprės ir toliau keis demokratinę sanklodą. Tai suteiks naujų galimybių palengvinti viešas diskusijas ir į jas įtraukti europiečius. Tačiau Europai ir jos valstybėms narėms jau dabar reikia kuo aktyviau bendrauti su piliečiais, būti atskaitingesnėms ir greičiau bei tinkamiau įgyvendinti bendrai sutartus tikslus.“

Europos Tarybos Ministrų Komitetas 2018 m. kovo 21 d. priėmė rekomendaciją CM/Rec(2017)4 „Dėl gyventojų dalyvavimo vietos viešajame gyvenime“, kurioje pasiūlė valstybių narių vyriausybėms imtis priemonių, užtikrinančių:

- gyventojų informavimą, laikantis informacijos teikimo principų, susijusių su informacijos pasiekiamumu įvairioms vietos bendruomenėms, kad gyventojai galėtų pasisakyti priimant sprendimus, turinčius įtakos jų bendruomenei ar asmeniškai, taip sudarant prielaidas skaidriam vietos valdžios institucijų sprendimų priėmimui ir padidinant vietos valdžios atskaitomybę;
- ieškoti būdų, stiprinančių pilietinę visuomenę, ir skatinti bendruomenių ir vietos valdžios institucijų bendradarbiavimą kuriant demokratinį dalyvavimą;
- skirti dėmesį vietos institucijų ir gyventojų bendravimui ir skatinti vietos valdžios institucijas išsiaiškinti gyventojų poreikius ir lūkesčius, kad galėtų tinkamai reaguoti į jų poreikius ir atitinkamai organizuoti jų dalyvavimą sprendžiant vietos reikalus;
- vengti pernelyg griežto reglamentavimo ir leisti eksperimentuoti, akcentuojant kuo aktyvesnį gyventojų dalyvavimą, todėl valstybės narės turėtų numatyti ir, atsižvelgdamos į aplinkybes ir galimybes, taikyti įvairias dalyvavimo priemones;
- atkreipti ypatingą dėmesį į gyventojus, kuriems sunkiau įsitraukti į aktyvų dalyvavimą;
- pripažinti ir sustiprinti asociacijų ir gyventojų grupių, kaip pagrindinių partnerių, vaidmenį kuriant ir palaikant dalyvavimo kultūrą ir praktiškai taikant demokratinį dalyvavimą.

Vertinant Europos šalių konsultavimosi su gyventojais vietos lygmeniu patirtį, akivaizdu, kad kiekviena šalis, atsižvelgdama į savo teisinę sistemą ir kitus veiksnius (tradicijas, bendruomeniškumo lygį, demokratijos brandą ir kt.), nustato skirtingas konsultavimosi formas (viešosios diskusijos, gyventojų asamblėjos, vietos referendumai), tačiau visur pabrėžiama gyventojų dalyvavimo svarba, gyventojų informavimas, beveik visur (išskyrus Bulgariją) nustatytas gyventojų iniciatyvos įgyvendinimas, sprendimų priėmimas įvertinus gyventojų nuomonę, grįžtamasis ryšys. Plačiau apie tai:

Valstybė, teisės aktas	Kas gali inicijuoti?	Kokie klausimai gali (negali) būti svarstomi?	Formos ir būdai	Papildomi komentarai
Latvija, Vietos savivaldos įstatymo, 61 straipsnis ¹	Savivaldybės gyventojai, savivaldybės taryba, jos pirmininkas.	Susiję su savivaldybės savarankiškais kompetencijomis, keičiant savivaldybių administracines teritorines ribas, svarstant savivaldybės vystymo programą ir planuojant teritorijas. Viešos diskusijos negali būti organizuojamos dėl savivaldybės biudžeto, savivaldybės apmokamų paslaugų, mokesčių ir rinkliavų dydžio, taip pat dėl savivaldybės atstovų paskyrimų į postus ir pašalinimo iš jų.	Viešosios diskusijos	Nuo 2013 m., kai buvo priimtas įstatymas dėl vietinių referendumų, savivaldybės organizuoja vietos referendumus. Viešosios diskusijos vyksta ne trumpiau kaip 3 savaites. Gyventojai ir žiniasklaida gali susipažinti su visais su diskusija susijusiais dokumentais, gali išreikšti savo nuomonę raštu ar žodžiu, o savivaldybė savo interneto svetainėje, vietiniame laikraštyje, pranešimų lankstinuke informuoja apie diskusijos rezultatus, savivaldybės tarybos sprendimą, kuriame atsispindi viešosios diskusijos rezultatų įvertinimas.
Vokietijos žemės turi savo savivaldos įstatymus, plačiau aptartinas vienos iš jų atvejis – Bavarijos, Bavarijos vietos savivaldos įstatymo 4 dalis ²	Gyventojų asamblėjos atveju – meras, savivaldybės taryba, gyventojai (2,5–5 %, priklausomai nuo gyventojų skaičiaus). Savivaldos referendumo	Jeigu miesto apygarda turi savo komitetą, tos apygardos gyventojai gali organizuoti pilietinį sprendimą klausimais, susijusiais su miesto apygardos komiteto veikla. Negali būti svarstomi klausimai, susiję	Gyventojų asamblėja, vietos referendumas	Bent kartą per metus meras turi sukviesti gyventojų asamblėją, o jei to reikalauja savivaldybės taryba – ir dažniau. Gyventojų asamblėjoje gali dalyvauti tik tos savivaldybės gyventojai, jai pirmininkauja meras arba jo paskirtas atstovas. Peticija dėl referendumo turi būti pateikta merui raštu ir turi turėti klausimą, į kurį galima atsakyti „taip“ arba „ne“ ir būti pagrįstas; taip pat turi būti trys inicijavę atstovai, kurie

¹http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwiPnMfBjNDbAhXBYZoKHYmbA2AQFggmMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.vvc.gov.lv%2Fexport%2Fsites%2Fdefault%2Fdocs%2FLRTA%2FCiti%2FOn_Local_Governments.doc&usq=AOvVaw0KcEq3YxdjNt8io-t6oIxu

² <https://germanlawarchive.iuscomp.org/?p=747#ToC22>

Valstybė, teisės aktas	Kas gali inicijuoti?	Kokie klausimai gali (negali) būti svarstomi?	Formos ir būdai	Papildomi komentarai
	atveju – 2/3 savivaldybės tarybos, gyventojai (3–10 %, priklausomai nuo gyventojų skaičiaus, jei miestas suskirstytas apskritymis peticiją turi pasirašyti bent 25 % piliečių).	su mero atsakomybėmis, apibrėžtomis įstatymo, vidine savivaldybės administracija, savivaldybės tarybos narių teisine padėtimi, mero ar savivaldybės darbuotojais ar finansiniu reguliavimu.		atstovautų pasirašiusiems gyventojams. Vietos referendumo galima nevykdyti, jeigu savivaldybės taryba nusprendžia įgyvendinti priemonę, prašomą referendumo peticijoje. Referendumo sprendimas keičiamas ne anksčiau kaip po trejų metų arba kitu gyventojų referendumu.
Estija, Vietos savivaldos organizacinio akto 2, 15 ir 57 straipsniai ³	Savivaldybės taryba, gyventojai.	Teritorijų planavimo ir kiti, savivaldybės gyventojams svarbūs klausimai (akte nedetalizuojami).	Nuomonių apklausos ir viešosios iniciatyvos.	Akte pažymima, kad nuomonių apklausos ir viešosios iniciatyvos rezultatai – patariamieji, kad savivaldybė turi organizuoti nuomonių apklausas ir viešąsias iniciatyvas, tačiau pačios jų organizavimo procedūros akte nepateikiamos.
Bulgarija, Vietos savivaldos ir vietos administracijos akto 17 straipsnis ⁴	Savivaldybės taryba	Vietos referendumas gali būti organizuojamas dėl problemų, susijusių su savivaldybių funkcijomis, apibrėžtomis 11 straipsnyje (savivaldybės turtu, įmonėmis, finansais, mokesčiais ir rinkliavomis, savivaldybės administracija, teritorijų planavimu, švietimu,	Susitikimai, vietos referendumai, kiti vietos problemas padedantys spręsti būdai (akte nedetalizuojami).	Vietos referendumai organizuojami, kai tam pritaria daugiau nei pusė savivaldybės tarybos narių.

³ <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/509012014003/consolide>

⁴ <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/unpan016312.pdf>

Valstybė, teisės aktas	Kas gali inicijuoti?	Kokie klausimai gali (negali) būti svarstomi?	Formos ir būdai	Papildomi komentarai
		sveikata, kultūra, komunaliniu ūkiu, socialine pagalba, aplinkosauga, paminklosauga, sportu ir kt.).		
Švedija, Vietos savivaldos aktas ⁵	Savivaldybės taryba (asamblėja), gyventojai (5 % gyventojų pateikia rašytinę iniciatyvą, su parašais ir reikalavimais)	Įvairūs vietos viešųjų reikalų sprendimo klausimai.	Vietos referendumas nuomonių apklausos, kiti būdai.	Vietos referendumai, kurie yra dažni, organizuojami vadovaujantis Savivaldos referendumo aktu. Vietos referendumai yra konsultaciniai, juose gali dalyvauti tik tos savivaldybės gyventojai. Savivaldybės taryba, svarstydamą svarbų klausimą, gali atsiklausti gyventojų nuomonės referendumo būdu.
Suomija, Vietos savivaldos akto 5 skyrius ⁶	Gyventojai, savivaldybės taryba, juridiniai subjektai ir fondai, veikiantys savivaldybėje	Susiję su savivaldybės finansų ir veiklos planavimu, paslaugų teikimu, gerove, sveikatos priežiūra, švietimu, gyvenamąja aplinka, savivaldybės gyventojų būstu ar mobilumu, integracija ir kt.	Diskusijos, kuriose dalyvauja vietinių gyventojų grupės (jaunimo, vyresnio amžiaus žmonių, žmonių su negalia tarybos), vietos referendumas	Savivaldybė turi pateikti pakankamai informacijos apie savo teikiamas paslaugas, savivaldybės finansus, klausimus, svarstomus savivaldybėje, apie su jais susijusius planus, kokie bus priimti sprendimai ir jų rezultatai. Savivaldybių tarybos privalo teikti informaciją, kaip dalyvauti ir daryti įtaką sprendimų kūrimui, užtikrina, kad būtų skirtingos ir efektyvios dalyvavimo galimybės. 2 % gyventojų gali pateikti klausimus savivaldybei, kuri per 6 mėnesius jį turi apsvarstyti. 4 % savivaldybės gyventojų, kurie yra bent jau 15 metų, gali teikti referendumo iniciatyvą. Apie veiksmus, kurių imtasi dėl iniciatyvos, turi būti informuojami tie, kurie pateikė iniciatyvą.

⁵ <https://www.government.se/contentassets/9577b5121e2f4984ac65ef97ee79f012/the-swedish-local-government-act>

⁶ <http://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/2015/en20150410.pdf>

Valstybė, teisės aktas	Kas gali inicijuoti?	Kokie klausimai gali (negali) būti svarstomi?	Formos ir būdai	Papildomi komentarai
				Referendumo, kuriame gali dalyvauti tik savivaldybės gyventojai, rezultatai patariamieji.
Kroatija, Vietos ir regioninės savivaldos įstatymo IV dalis ⁷	Gyventojai, savivaldybės taryba	Susiję su savivaldybės veikla	Vietos referendumas ir susitikimai su vietos gyventojais.	Vietos referendumas rengiamas, kai pasiūlymą teikia bent 1/3 savivaldybės tarybos narių arba 20 % tos savivaldybės gyventojų. Vietos referendumo rezultatai yra privalomi ir įgyvendinami tiesiogiai pagal gyventojų valią. Susitikimai su vietos gyventojais yra konsultacinio pobūdžio. Savivaldybės turi suteikti sąlygas gyventojams ir juridiniams asmenims teikti savo pasiūlymus, nuomonę (prieštaravimus) ir skundus. Kai pasiūlymą teikia virš 10 % gyventojų, savivaldybės taryba turi apsvarstyti jį ir ne vėliau kaip per 3 mėnesius pateikti išsamų atsakymą.
Slovėnija, Vietos savivaldos įstatymas ⁸	Gyventojai, savivaldybės taryba, meras	Bendraisiais savivaldybių kompetencijos klausimais, išskyrus dėl savivaldybės biudžeto ir finansų.	Asamblėja, vietos referendumas, konsultacijos, susirinkimas.	Vietos referendumas turi būti organizuojamas, jeigu norima pakeisti savivaldybės ribas ir pavadinimą ir kitais svarbiais klausimais. Referendumą gali inicijuoti ne mažiau kaip 5 % gyventojų, jei jame tam tikru klausimu pasisako daugiau nei pusė, jo rezultatai yra privalomi ir reikalavimai turi būti įgyvendinti ne vėliau kaip per 3 mėnesius. Prieš priimdama sprendimą savivaldybės taryba gali inicijuoti konsultaciją, jos rezultatai patariamieji. Susirinkimas gali būti sušaukiamas, jei jo prašo ne mažiau kaip 5 % gyventojų.

⁷ <http://www.parliament.am/library/Tim/XORVATIA.pdf>

⁸ <http://www.parliament.am/library/Tim/slovenia.pdf>